

LATVIJAS
OKUPĀCIJAS
MUZEJS

**LATVIJA
ĀRPUS
LATVIJAS**

**METODISKAIS
MATERIĀLS**

METODISKAIS MATERIĀLS DARBAM AR VIRTUĀLO IZSTĀDI “LATVIJA ĀRPUS LATVIJAS”

Mērķis: veidot izpratni par bēgļu gaitām Otrā pasaules kara beigās, dzīvi DP nometnēs un trimdā.

Mērķauditorija: 9. – 12. klašu skolēni.

Izmantošana: vēstures un sociālo zinātņu stundās, klases stundās, atsevišķus uzdevumus var integrēt matemātikā un ģeogrāfijā. Uzdevumus var izmantot kā pamatu diskusijai klasē, kā arī tos var izmantot, veidojot pārbaudes darbus. Tēmas aktualitāte mūsdienās: karš, bēgļi, dzīve svešumā.

Metodiskais materiāls sastāv no 8 tēmām, tā papildināta ar atbilstošiem video interviju fragmentiem. Uzdevumu piemēri sagatavoti darbam ar tekstu, dokumentiem, video materiālu, priekšmetu attēliem un fotogrāfijām. Skolotājs var izmantot uzdevumus pēc vajadzības – visām vai atsevišķām tēmām, individuālam vai grupu darbam.

Tēmas:

1. Ievads. Bēgļi.
2. Pirmie trimdas gadi.
3. Darbs nometnēs.
4. Sardžu rotas.
5. Izglītība bērniem.
6. Baltijas Universitāte.
7. Kultūras saglabāšana.
8. Par Latvijas neatkarību.

Uzdevumu apzīmējumu skaidrojumi:

video materiāls

papildinformācija

jāveic aprēķins

vizuālo avotu analīze

“cietais rieksts”

rakstīto avotu analīze

mūsdienu aktualitāte

diskusija

darbs ar tekstu

roc dziļāk

IEVADS. BĒGLI

Noskaties Valtera Nollendorfa video intervijas fragmentu un atbilde uz jautājumiem!

Kāpēc cilvēki devās bēgļu gaitās?	
Nonākšana Vācijā – bet vai drošībā?	
Bēgļi un trimda – kas ir kas?	
Ar kādām problēmām saskārās bēgļi?	
Bēgļi – Latvijas vai latviešu tauta?	
Kāda bija vietējo iedzīvotāju attieksme pret bēgļiem?	

Izmantojot teksta informāciju, aprēķini, cik kopā Eiropā bija bēgļi no Latvijas?

1946. gada martā DP nometnēs Vācijā atradās:
120 000 cilvēki no Latvijas
60 000–70 000 lietuviešu
40 000 igauņu
400 000 poļu
200 000–225 000 ukraiņu

Vieta aprēķinam:

Reģistrētie latviešu bēgļi citās Eiropas valstīs:

Zviedrijā – ap 4 500 civiliedzīvotāju, 147 karavīri

Austrijā – ap 3 000 civiliedzīvotāju, ap 20 karavīru

Dānijā – 1 800 civiliedzīvotāju, ap 100 karavīru

Itālijā – ap 500 karavīru

Izpēti informāciju par Latvijas bēgļu izceļošanu uz dažādām pasaules valstīm! Ieraksti kartē valstu nosaukumus un atbilstošo bēgļu skaitu!

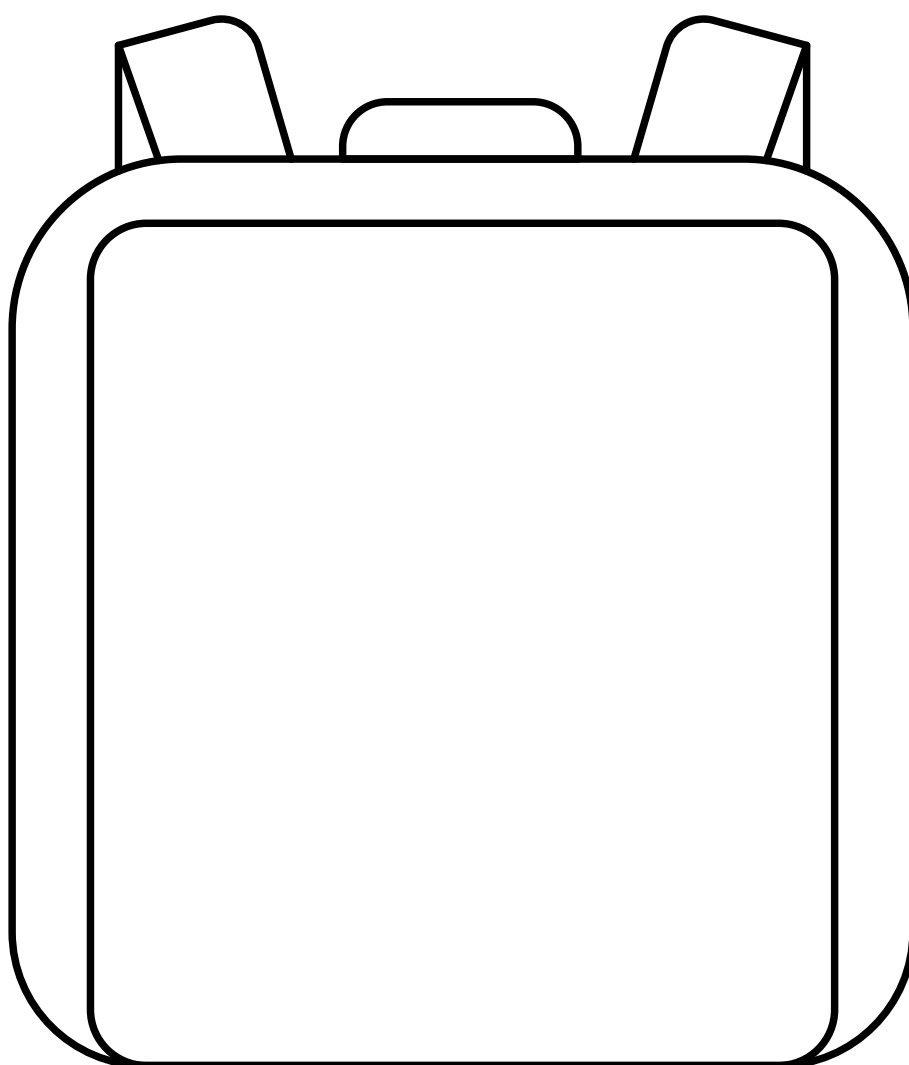

Kāpēc Vācijā bija maz bēgļu no Igaunijas?

Ieraksti, kas ir 72 stundu somā! Ja nezini, noskaidro!

Rekomendācijas pieejamas šeit:

<https://www.sargs.lv/lv/ka-rikoties-militara-konflikta-gadijuma>

PIRMIE TRIMDAS GADI

Izpēti fotogrāfijas un priekšmetu attēlus un atbilde uz jautājumiem!

Kādus latviskuma elementus vari saskatīt?	
Kādā veidā varēja iegūt Latvijas karogu?	

Noskaties Valtera Nollendorfa video intervijas fragmentu un atbilde uz jautājumiem!

Kādi bija trimdas ideoloģijas pamatelementi?	
Kā latvieši kļuva globāli?	
Kas nodrošināja latviešu sabiedrības pastāvēšanu trimdā?	
Kādos jautājumos atšķīrās trimdas paaudžu viedokļi?	

Kuri apgalvojumi no 1947. gada dokumenta “Latviešu stāja svešumā” būtu nozīmīgi mūsdienās latviešiem pasaulē vai Latvijā? Kāpēc?

APGALVOJUMS	PAMATOJUMS

Noskaties Valdas Liepiņas video intervijas fragmentu! Sagatavo argumentus diskusijai par apgalvojumu:

APĢĒRBS IR/ NAV STATUSA RĀDĪTĀJS SABIEDRĪBĀ.

IR	NAV

DARBS NOMETNĒS

Izlasi tekstu, izpēti fotogrāfijas, noklausies video intervijas un atbilde uz jautājumiem!

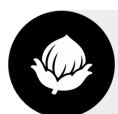
Kādus darbus DP nometnēs veica latvieši?	
Kāpēc daļai latviešu nebija iespēja strādāt?	
Kādas amata prasmes bija nepieciešamas, lai strādātu?	

SARDŽU ROTAS

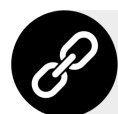

Izlasi tekstu, izpēti fotogrāfijas, noskaties video un atbilde uz jautājumiem!

Kas bija sardžu rotas?	
Ko darīja sardžu rotas?	

Kāda varēja būt motivācija iestāties sardžu rotā?

Vai Tu būtu gatavs/a iestāties Jaunsardzē, Zemessardzē vai Valsts aizsardzības dienestā? Pamato savu izvēli!

IZGLĪTĪBA BĒRNIEM

Izmantojot teksta informāciju, aprēķini, cik kopā izglītojamo bija Vācijas DP nometnēs! Cik % tas bija no visiem Vācijas DP nometnēs esošajiem Latvijas bēgļiem?

1946. gada martā DP nometnēs Vācijā atradās:

120 000 cilvēki no Latvijas
60 000–70 000 lietuviešu
40 000 igauņu
400 000 poļu
200 000–225 000 ukraiņu

1946. gada 1. maijā Vācijā DP nometnēs darbojās:

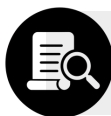
45 bērnudārzi ar 1700 bērniem, 122 septiņklasīgās skolas, kurās mācījās aptuveni 7000 skolēni, kā arī 57 ģimnāzijas ar 2500 audzēkņiem.

KOPĀ:

%

Vieta aprēķinam:

--

Izpēti Gundegas Reinfeldes 3. klases liecību un atbilde uz jautājumiem!

Ar ko atšķiras tā laika vērtēšanas sistēma no mūsdienu?

Kurus no šiem mācību priekšmetiem apgūst arī mūsdienu 3. klases skolēni?

Kurus mācību priekšmetus mūsdienu 3. klases skolēni neapgūst?

10

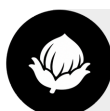

Noskaties Gundegas Micheles video intervijas fragmentu un atbilde uz jautājumiem!

**Kāpēc DP nometnēs
tik lielu uzmanību
pievērša izglītībai?**

**Kā cigarete palīdzēja
iekārtot skolu?**

**Kā ieguva tinti
rakstīšanai?**

**Kāpēc skolās trūka papīra, grāmatu un citu mācību
līdzekļu?**

Sagatavo argumentus diskusijai par apgalvojumu:

ZINĀŠANAS IR/ NAV VĒRTĪBA MŪSDIENU DARBA TIRGŪ.

IR

NAV

BALTIJAS UNIVERSITĀTE

Noskaties video un atbilde uz jautājumiem!

Ar kādām grūtībām saskārās studenti?	
Kas sagādāja prieku studentiem?	

Izpēti ģerboņus fotogrāfijā “Baltijas Universitātes zāle Hamburgas vēstures muzejā 1946. gadā”! Pieraksti katram ģerbonim atbilstošā apzīmējuma ciparu.

☐

1 - Latvijas Republika

2 - Lietuvas Republika

☐

☐

3 - Igaunijas Republika

4 - Arhitektūras un inženierzinātņu fakultāte

☐

☐

5 - Filoloģijas fakultāte

6 - Ķīmijas fakultāte

☐

☐

7 - Lauksaimniecības fakultāte

8 - Matemātikas un dabaszinātņu fakultāte

☐

☐

9 - Medicīnas fakultāte

10 - Tautsaimniecības un tieslietu fakultāte

☐

☐

11 - Mehānikas fakultāte

Izpēti studenta Ceroņa Bīlmaņa studiju grāmatiņā ierakstīto pasniedzēju dzīves stāstus! Pēc parauga papildini vienu vai vairākas pasniedzēju kartiņas!

Iesakām izmantot Wikipedia, timenote.info un periodika.lv

Kaarel Kirde

1892-1953

Igaņu ģeofiziķis
un meteorologs

Ieguva izglītību Tartu
Universitātē un Hamburgas
Universitātē.

Neatkarīgajā Igaunijā strādāja
Tartu Universitātē.

Devās bēgļu gaitās uz Vāciju
1944. gadā.

Strādāja Baltijas Universitātē
no 1945. līdz 1949. gadam.

Emigrēja uz ASV, kur strādāja
Svētā Olafa koledžā.

Jēkabs Vītols

1877-1961

Nikolajs Rozenauers

1890-1970

Eižens Leimanis

1905-1992

Jānis Balodis

1878-1978

Pauls Brunavs

1910-1998

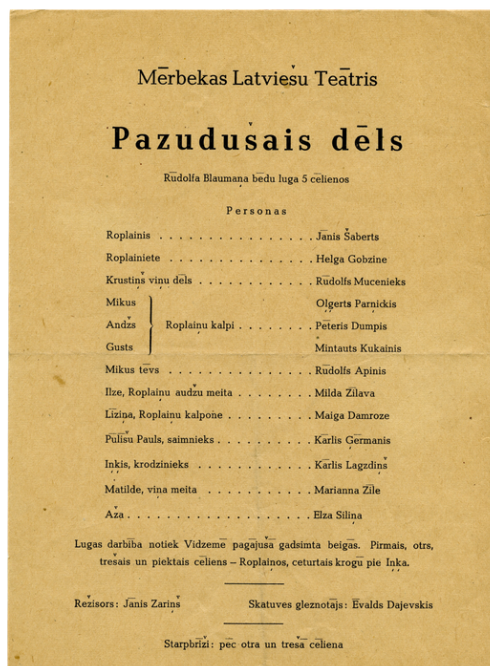
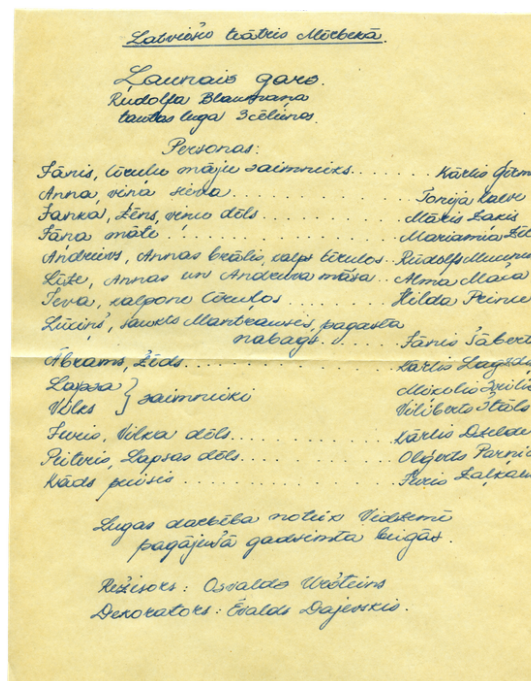
Kādās piecās valodās notika izglītības process Baltijas Universitātē? Kāpēc šis valodas?

**Izpēti Mērbekas teātra latviešu autoru izrāžu programmas
un atbilde uz jautājumiem!**

Kuras no šīm lugām tiek iestudētas arī mūsdienās?

Kāpēc šis lugas nav zaudējušas aktualitāti?

Izlasi tekstu, izpēti fotogrāfijas, noskaties video un atbilde uz jautājumiem!

Kādi kultūras pasākumi notika DP nometnēs?

Kāpēc nometnēs izdotās grāmatas bija ar ļoti maziem burtiņiem?

Kultūras saglabāšana trimdā palīdzēja saglabāt latvisko identitāti. Sagatavo argumentus diskusijai par apgalvojumu:

MŪSDIENĀS KULTŪRA IR/ NAV NĀCIJAS PASTĀVĒŠANAS PAMATS.

IR

NAV

Noskaties Valtera Nollendorfa video interviju un sagatavo argumentus diskusijai par apgalvojumu:

VIENĀDI TAUTAS TĒRPI DZIESMU SVĒTKOS IR/NAV OKUPĀCIJAS SEKAS.

IR

NAV

Okupētajā Latvijā Dziesmu svētku tradīcija tika saglabāta, taču pielāgota padomju ideoloģijai. Uzraksti vismaz trīs pazīmes, kas par to liecina!

iesakām izmantot dziesmusvetkukratuve.lndb.lv

-
-
-

PSRS nodibināšanas 50. gadadienai un dziesmu svētku simtgadei veltīto padomju Latvijas dziesmu svētku dalībnieku gājiens Rīgā 1973. gada jūlijā. (Rakstniecības un mūzikas muzejs)

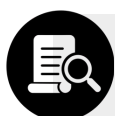
PAR LATVIJAS NEATKARĪBU

Izlasi tekstu, izpēti fotogrāfijas un atbilde uz jautājumiem!

Kāpēc protesta demonstrācijās piedalās ne tikai baltieši, bet arī armēņi, ukraiņi, poļi, čehi, ungāri un citi?

Kāpēc 1974. gada 6. oktobrī Melburnā (Austrālijā) notika “Dāmu gājiens”?

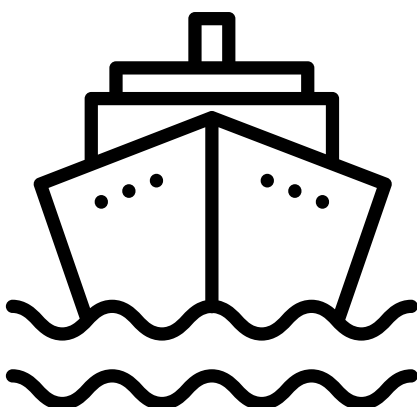

Izpēti plakātus un aizpildi tabulu!

PLAKĀTS	VĒSTĪJUMS	TĒLI UN SIMBOLI
		
		

Baltijas brīvības un miera kuģis – kas tas bija, kad, kur un kāpēc tas notika?

BALTIJAS BRĪVĪBAS
UN MIERA KUĢIS

KAS?

KAD?

KUR?

KĀPĒC?

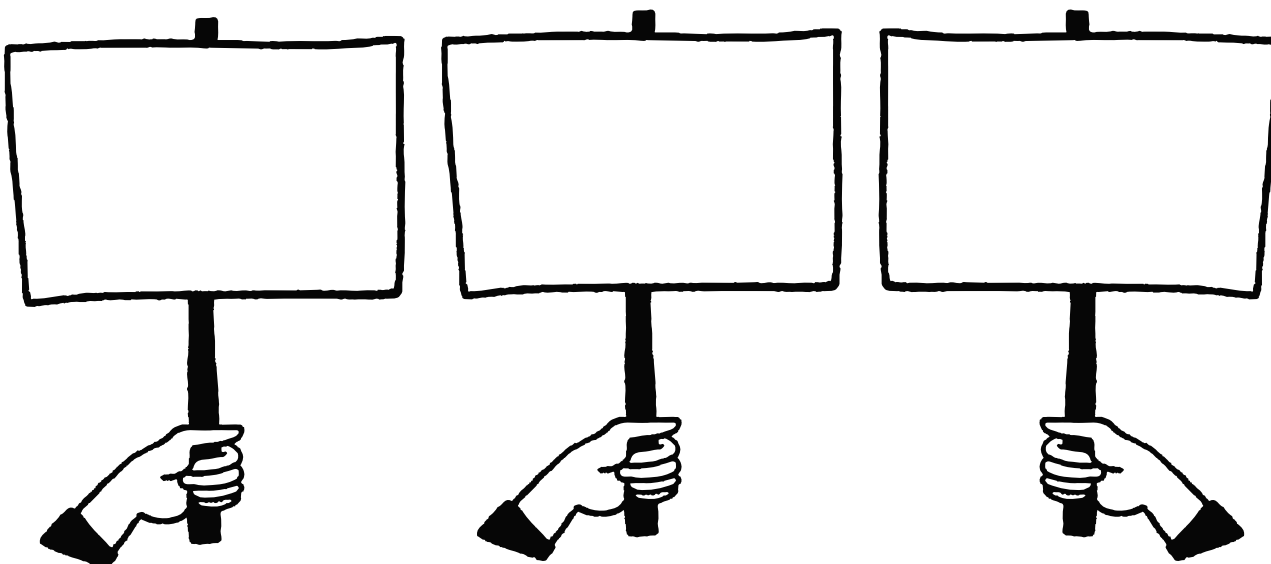

Noklausies Ilmāra Bergmaņa, Zinaidas Strodes un Ulda Ivara Gravas video intervijas un atbilde uz jautājumiem!

Kādas protesta metodes/ formas izmantoja?	
Kā vietējā sabiedrība iesaistījās baltiešu aktivitātēs?	

Noklausies Ilmāra Bergmaņa, Zinaidas Strodes un Ulda Ivara Gravas video intervijas un ieraksti saukļus, kurus latvieši izmantoja demonstrācijās!

Sagatavo argumentus diskusijai par apgalvojumu:

TRIMDAS IEGULDĪJUMS LATVIJAS NEATKARĪBAS IDEJAS SAGLABĀŠANĀ UN ATJAUNOŠANĀ BIJA/ NEBIJA NOZĪMĪGS.

BIJA NOZĪMĪGS	NEBIJA NOZĪMĪGS

Kas ir Helsinku nolīgums/ vienošanās? Kur un kad tas notika? Ko ar to panāca?

KAS?	
KAD?	
KUR?	
KO PANĀCA?	

Noklausies Inta Rupnera video interviju un atbilde uz jautājumiem!

Kāda bija Rietumvalstu politiku attieksme pret baltiešu problēmām? Kāpēc tā bija tāda?

Kā trimdas organizācijas iesaistījās Latvijas neatkarības atjaunošanas procesā?

Kāpēc Baltijas valstu sadarbība bija svarīga?

Kā panāca to, ka “The New York Times” sāka publicēt rakstus par Baltijas valstīm?

Kā baltieši trimdā informēja vietējo sabiedrību par cilvēktiesību pārkāpumiem okupētajā Latvijā?

Kāda mūsdienās ir Rietumvalstu politiku attieksme pret Baltijas valstīm un to drošību?

Kāda bija Baltijas valstu sadarbība pirms padomju okupācijas 1940. gadā un kāda tā ir mūsdienās?

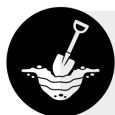
Baltieši trimdā informēja vietējo sabiedrību par cilvēktiesību pārkāpumiem Padomju Savienībā. Divi no demonstrācijās pieminētajiem latviešiem bija Maija Silmale un Viktors Kalniņš. Noskaidro un pieraksti, kas viņi bija un kas ar viņiem notika!

Maija Silmale

1924-1973

Viktors Kalniņš

1938-2001

**Kas ir BATUN? Atšifrē nosaukumu! Kad un kur tā darbojās?
Ko tā paveica?**

B A T U N

KAS?	
KAD?	
KUR?	
KO PAVEICA?	

Neesi vienaldzīgs, esi aktīvs! Izvēlies kādu sev svarīgu jautājumu, izdomā saukļus un izveido plakātu! Kur Tu rīkotu demonstrāciju?

VIETA	

IETEIKUMI PLAKĀTA VEIDOŠANAI

- Tekstam jābūt kodolīgam, viegli uztveramam un skaidri salasāmam arī no attāluma.
- Izvēlies tēmai atbilstošas krāsas!
- Ja iespējams, iekļauj plakātā kādu izteiksmīgu attēlu/zīmējumu.

Ieraksti atbilstošo jēdzienu pie katras definīcijas!

DP BĒGLI ANO PBLA ALA TRIMDA BATUN SARDŽU ROTAS

BALTIJAS MIERA UN BRĪVĪBAS KUČIS BALTIJAS UNIVERSITĀTE

HELSINKU VIENOŠANĀS DZELZS PRIEKŠKARS KAPITULĀCIJA

	1985.gadā baltiešu trimdas sarīkota publicitātes akcija, lai pievērstu rietumvalstu sabiedrības uzmanību PSRS okupēto Baltijas valstu situācijai
	1975. gada Eiropas Drošības un sadarbības apspriedes procesa beigās parakstīts dokuments par cilvēktiesību ievērošanu, drošības un sadarbības veicināšanu Eiropā
	Amerikas Latviešu apvienība. Dibināta ASV 1951. gadā
	Baltiešu aicinājums Apvienotām Nācijām - 1966. gadā ASV dibināta baltiešu organizācija, kuras mērķis bija panākt Baltijas valstu neatkarības atjaunošanu un cilvēktiesību ievērošanu tajās
	karadarbības pārtraukšana un padošanās uzvarētājam ar tā diktētiem noteikumiem
	Apvienoto Nāciju Organizācija - starptautiska organizācija ar mērķiem uzturēt mieru un drošību, veicināt valstu miermīlīgas attiecības, īstenot starptautisko sadarbību.
	pārvietotās personas (angl. Displaced Persons) - nometnēs izvietotie bēgļi
	Latvijas sabiedrības daļa, kas Otrā pasaules kara un okupācijas dēļ devās bēgļu gaitās un palika dzīvot svešumā
	Pēc Otrā pasaules kara Vācijā britu un amerikāņu okupācijas zonās armijas pakļautībā izveidotas vienības, kas nodarbojās galvenokārt ar dažādu militāru objektu apsargāšanu
	Pasaules Brīvo latviešu apvienība dibināta 1955. gadā Lielbritānijā ar mērķi sekmēt latviešu tautas atbrīvošanu no okupācijas varas, panākt Latvijas neatkarības atjaunošanu un kultūras saglabāšanu, kā arī veicināt sadarbību starp latviešiem visā pasaulē
	cilvēki, kas atstājuši savu dzīvesvietu, lai glābtos no kara darbības, dabas katastrofas u. tml.
	simboliska robeža Aukstā kara laikā, kas šķīra demokrātiskās Rietumvalstis un komunistiskās Austrumbloka valstis Eiropā
	universitāte pārvietotajām personām (bēgļiem) no Baltijas valstīm, kas pēc Otrā pasaules kara darbojās britu okupācijas zonā Hamburgā un vēlāk Pinebergā